

Վարագայի Հավատի Հաճութաւ տէրութեան փառաբանութիւնը իր ԶԻՆՈՒՄԻ ՍԵՆԻ, 1865 թ. 248 համարին մէջ տպագրուած էր։

Եւ իւր զուրուշու պիւր տէֆատա վերեւէն քե-
տանտան ետընդ 50 զուրուշու տախի ալընարագ, իւ-
այլը 50 նիւսիս զաղէթա վերեւէն տիր։
Վարագա թանէ իւր 50 շէր փարայա սաթըլա-
ճագ տիր։
Իլանաթըն սաթըլը իւր տէֆա իւր 3, իր ԶԻՆՈՒՄԻ

տէֆա իւր 2, վէ իւր ԶԻՆՈՒՄԻ վէ զիյատ տէֆա-
լար իւր 1 զուրուշու տիր։
Մէթըլա վէ սայիւրէ, Վէղիւր իւր ԶԻՆՈՒՄԻ աշա-
ղը գաթտա, 14 նիւսիս զաղէթա տառա, փանոսեան
Վարագայ իւր ԶԻՆՈՒՄԻ կէտէրիւրէն տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

... Խաղաղութիւն Վարագայի Հա-
տիս պատուական լրագրոյ։

Մասիս լրագիրը վիճակիս գաւառական
Լիւրճանուր Ժողովոյ առաջին երեք նիստե-
րուն բանակցութեանց համառօտ բովանդա-
կութիւնը պարունակող նամակ մը հրատա-
րակելով, բարեհաճէր իւր լրագրոյն 712
թուով նոյն նամակէն անմիջապէս վերջ
քանի մը խորհրդածութիւն ընել, և Լիւրճ-
Ժողովոյ իրաւասութեան սահմանէն դուրս
կէտ մը նշմարելով, ի շնորհս իւր անդա-
մակցութեան Վանսօրէի խորհրդոյ և գու-
ցէ արձագանգ ըլլալու համար՝ չգիտենք ո՞-
րու՝ «Լիւրճի բաղանջը պարտք համա-
րելու և զիտել տալ Լիւրճի լրագրոյ ընդ-
վոյն, թէ իւր երրորդ գումարման մէջ Լի-
ւրճու վանքին ելից և մտից և կալուածոց
հաշիւներն թուելու համար ըրած տնօրէնու-
թիւնը իր իրաւասութեան սահմանէն դուրս
է. վասն զի Վանսօրէի խորհրդոյ Վանսօրէի
ընդհ. տնօրէնութեան իրաւունքը կեդրոնական
վարչութեան տուած է, որ կը գործադրէ
Վանսօրէի խորհրդոյն ձեռք ինչ միջոցաւ
որ յարմար դատի», ըսելով։

Եւ երբ թէ Մասիս խորհրդէ յառաջ խո-
սիլ կըսիրէ միայն, և գաւառային աղագային
գործոց նկատմամբ իւր կատարելաւ տգիտու-
թեանը նոր ապացոյց մը կուտայ. որուն հա-
մար չէր մեղադրել զինքը. վասն զի իւր
տեսութիւնը Վոլոյ մէջ սահմանափակ ըլ-
լալով, իւր կարծիքներն ալ լոկ սեթեթեթե-
կաւ բառերու խճողակ մ'է. թէպէտ և տասն
և չորս տարիէ ի վեր խմբագրութեան կըղ-
բաղէ։

Ինչպէս ամեն որ նոյնպէս ալ Մասիս որ
և է խորհրդոյ վրայ իւր կարծիքն յայտնելու
ազատ է. բայց կը հարցնենք իրեն, թէ Լի-
ւրճի աղագային գրուած ու Վարագայի Հա-
տիս լրագրոյն 220 թուով հրատարակուած
նամակը չկարդաց ժամանակին, որուն մէջ
թէ հոգեւոր Որդանին անձնական գոյից
և թէ վանքին ելից և մտից և կալուածոց
ցուցակը Ս. Պատրիարքին կողմէն պահան-
ջուիլը ծանուցուած էր։ Բայց փոխ առաջնորդ
հայրը որուն որ ինչպէս նաև թաղական խոր-
հրդոյ յանձնարարութիւն եղած էր նոյն

տնօրէնութեանց գործադրութիւնը, արժան
համարեց նորակալմ ընդհ. Ժողովոյ ներկա-
յացնել՝ անոր ձեռքով գործելու համար։
Լուսի կը հարցնենք Մասիսին, ի՞նչ
պատճառաւ մինչև հիմա չուր և կարծիք չը-
յայտնեց՝ եթէ ընդհ. Ժողովոյ իրաւասու-
թեան սահմանէն դուրս ըլլալը գիտէր, թէ
րեւ Ս. Պատրիարքին միտքը կրնար փոխել։
Փոխառաջնորդը՝ որ հոգեւոր Որդանին
վանքէն անմիջապէս վերջը իւր պաշտո-
նին մէջ հաստատուեցաւ, սխալեցաւ արդ-
եօք ատիկայ ընելով. սխալած եղաւ նաև Ս.
Պատրիարքը (զոր չենք յուսար) այդպիսի
հրաման մը ընելով. եթէ ոչ՝ ըստ Մասի-
սի սպասելու էին, որ Վանսօրէի խորհու-
րը իւր դանդաղութիւնէն սթափելով, (եթէ
անալ իր կազմութիւնը դատած է) պահանջէր
վանքէն իւր յարմար դատած միջոցաւ։

Մասիս որ Վանսօրէի խորհրդոյն անգամ
ներքէն մէկն է, թերեւ իւր 52 օրուան չը-
գործած միջոցին (վասն զի Որդանին մա-
հը օգոս. 24 ին և յանձնաժողովին վանք
երթալը հոկ. 16 ին էր) չուր նաև որ ու-
րիշն ալ գործէ՝ ըստ վաղեմի սովորութեան
գաւառացոց. եթէ այդպէս է, ըսելիք չու-
նինք և կ'ողջունենք իւր այս նոր սկզբունքը։

Ս. Պատրիարքը որ Վանսօրէի խորհրդոյն
առաջին յօգուածոց տրամադրութեան հա-
մեմատ՝ բոլորովին ազգային ժողովոց նախա-
գահն է և անոնց գործադիր իշխանութիւնը
կը վարէ, հարկաւ վարչութեան որոշում
մ'է որ այս պարագայիս մէջ կը գործադրէ.
և այն՝ Լիւրճի լրագրոյ ընդհ. Ժողովոյ միջոցաւ.
բայց թէ որ Ս. Պատրիարքը ժողովոց գի-
տութեամբ և նոյն իսկ Վանսօրէի խորհու-
րոյ յարմար դատած միջոցաւ չէ ըրած այդ
գրաւոր յանձնարարութիւնը փոխառաջնորդ
հօր, ինքզինք թող ազատէ. և Մասիս ալ
թող յանդիման զմեզ չդատապարտէ և չը-
մեղադրէ Պատրիարքի մը հրամանը կատա-
րելովին։

Մասիս խորհիւ կը պարտաւորէր անգամ
մը, թէ Լիւրճի աղագային երեսփոխանութիւնը ե-
թէ ոչ իրմէ աւելի՝ գէթ ոչինչ նուազ Վա-
նսօրէի խորհրդին դոց ըրած և անթերի գոր-
ծադրութեան ջերմ փափագող է. և հետե-
ւաբար իւր իրաւասութեան սահմանը կը ճան-
չէ. և եթէ իւր իրաւասութեան սահմանէն
դուրս տնօրէնութիւն մ'ըրած եղաւ ըստ

Մասիսի, այն իսկ Ս. Պատրիարքի մը հը-
րամանը գործադրելն էր. և հետևապէս եթէ
այս գրաւոր հրամանը գործադրելուն մէջ
պատասխանատուութիւն մը կայ, աղագային Ժո-
ղովոց նախագահ և գործադիր հրամայողն
կը վերաբերի. չէ թէ հրամայելոյն, ինչպէս
որ կը դատի Մասիս։ Բայց այս չէ բանը.
այս տնօրէնութիւնը Մասիսի ջերմուն կը
դպնայ. և ինչո՞ւ, — վասն զի վանսօրէից
խորհրդոյ անգամ է, և ինք չէ պահանջած
վանքէն իւր յարմար դատած միջոցաւ։

Մասիս որ յուսմանս գովեստ շոյալը
վարժուած է, գաւառական գործոց տգէտ
գտնուելով, վիճակիս գաւառական ընդհ.
Ժողովոյ իրարու վրայ երեք անգամ օրինա-
ւոր մեծագոյն մասի ներկայութեամբ նիստ
ընելը աչքին ոչինչ բան մ'երեւալով, ցուրտ
ոճ մը բռնել է, և հանձնաժողովս՝ վիճա-
կիս զանազան գիւղերէն ընտրուած 16 ան-
գամաց վանք երթալ տասն սրեն աւելի փա-
կուելուն ալ կարեւորութիւն չընծայել, այլ
միայն «ուրախակից ենք», կ'ըսէ կ'անցնի։

Մասիս չէ մոռցեր նաև առաջնորդի ընտ-
րութեան խնդիրը յուզել, ըսելով թէ «Հարկ
չէ մոռնալ, որ եթէ Լիւրճի աղագային
գիւղերէն ընտրութեան իրաւունքը Լիւրճի
Ժողովոյն կը վերաբերի, Լիւրճու վա-
նսօր ընտրութեան իրաւունքն ալ նոյն
վանուց միտքնութեան կը վերաբերի ըստ
Վանսօրէի խորհրդոյն»։ Եւ չգիտենք ի՞նչ
գիտմամբ՝ իբրեւ թէ խրատ կուտայ վանքին
օգուտը գաւառին ու գաւառին օգուտն ալ
վանքին չըզոհուելուն համար։

Մասիսը թող ապահով ըլլայ, որ գաւա-
ռական Հայերը թէ և Մասիսի և իւր խե-
ղակիցներուն համար Գեղձ-Է, բայց աղագային
գործոց տնօրէնութեան համար իրմէ խրատ
և հրահանգ առնելու կարօտութիւն չեն զգար
գեւու, և չեն ալ զգար՝ քանի որ իւր տեսու-
թեան հօրիզոնը Վոլոյ արուարձաններէն ան-
գին չանցնիր. անոնք ինչպէս որ ըսինք՝ իրեն
չտփ և այս մասին իրմէ աւելի համեմատել
գիտեն թէ ի՞նչ է առաջնորդի մը և վանսօր
մը պաշտօնը։ Միայն այս մասին շնորհակալ
կըլլայինք Մասիսին, եթէ վանսօր ընտրե-
լու իրաւանց բացատրութիւնը տար. և «իւ-
րաքանչիւր վանքի վանահայր իւր միաբա-
նութեան կողմէն կ'ընտրուի» խօսքը պարզեք,
որ շատերուն անհասկանալի է։

Վերջապէս, Նիկիտիդիոս երեսփոխանութիւնը իւր իրաւունքը ազատութեամբ և անշեփով կերպով գործադրել գիտէ առաջնորդի ընտրութեան մասին. իւր խրատը թող անոնց ուղղէ, որոնք որ իրենց իրաւունքն ու պարտաւորութիւնը չճանչելով, Սահմ. 48րդ յօդուածոյ սա պարբերութիւնը միայն գոցըրած են, այն է թէ՛ « իւրաքանչիւր վանքի վանահայր իւր միաբանութեան կողմէն կ'ընտրուի »:

Մասին Վասիլի Գիտողութեան անձուկ հորիզոնը, Գիտողութեան սահմանը, որ նամակագիր Հայուն իրեն հաղորդած մանրամասն տեղեկութիւնները՝ Մամաշու վանուց նկատմամբ իւր երկար ժամանակէ ՚ի վեր պահած լուրերը խղճու առիթ համարելով, իւր թերթը անշնան բառերով կը մտնէ՝ նամակագրին վրայ յենով, այն նամակագրին՝ որ վերոյիշեալ կէտը միշտ ըրած և բացատրած չէ, ինչպէս նաև քանի մը յարակից պարագաներ ալ բոլորովին զանց ըրած է, որոնց մով միայն կրնար իւր տեղեկութիւնը ձիջդ և կատարեալ ընել՝ որչափ որ կարելի է:

... Իսմաիլի, համոզուած ըլլալով որ վերոյգրեալ տողերը Վասիլի կարծիքաւորութեանն ու Գիտողութեանն յառաջ եկած սխալմանցը բաւական խրատ մը կրնայ ըլլալ իրեն, կը խնդրուիք՝ ներկայ գրութիւնս ասպնջակութեամբ Ձեր պատուական թերթի միջոցաւ հրատարակելու ամբողջապէս:

Մնամ...

1865. հոկտ. 27

Ռէդ. Ժողով

Ի Նիկիտիդիոս

Նիկիտիդիոսին

— Պու ճիւղմա իրթէսի կիւնիւ Խորապղծն առաջնորդու, Վեր. Մետրովա եպիսկոպոս իլէ, Լորդուրում վիսայէթի զերաւթ միւտիւրի մեծ. Յակոբ Էֆէնտի Մամսեան, Խորապղծնաւ եօղու օլմուշարտըր:

Միւսայիլէյ Սրբազանն, շիմտիյէ գատար իպրազ իլլտիկի ասարը մերզուպէ շայանը թագտիր պուլունուպ, շիմտիտէն սօնրա իսէ, տահա զիյատէ սէզաւարը մէտհ ու սէնտ Էֆալ ու հարաբեալթա պուլունաճաղը Էմէլի Էղէպտէն տիր: Տօղուտու, րուհպանլարը մըզ իչինտէ, Էկէր պագըպ սէվիւնէճէք, վէ քէսպի թէսէլի վէ իֆթիթար իտէճէք իւլ նէֆէր րուհպան վար իսէ, պիրիսի տախի միւսայիլէյ զաթտըր տիսէք ճայիդ տիր:

Պիլ Վեր. Մետրովա եպիսկոպոսու, տալազը համիտէսի, վէ Էթմարը լաթիթէսի իչին սալթ մէտհ իթմէյիպ, իլլա, պաշլըճա մէք թէպլէր հագգընտա տէրքեար օլան շէվփ ու զայրէթլէրի, վէ տիգգաթ ու իգտամլարընը թահսին ու թագտիր. վէ Էհայի սըֆաթըյալ իղհարը թէշէքքիւր իտէրիդ:

Սեծ. Յակոբ Էֆէնտի Մամսեան, տօղու Մամսեայա կիսիպ, վէ ֆամիլեասընը

ալտըգտան սօնրա, մահէլլի մէմուրիյիլէթինէ աղիմէթ իտէճէք տիր:

Լիֆէնտիյի միւսայիլէյ թարաֆընտան, զուհուրա կէլէճէք տէպէթճէ վէ միլլէթճէ ասարը սատագաթ վէ զայրէթ հագգընտա Էմէլի Էղէպտէ պուլունաճաթ օլուպ, շիմտիքի հալ իսէ, եպլընըղ, մահէլլի մէմուրիյիլէթլէրինէ սալթմէն վասըլ օլմալարընա սէնաքեար պուլունուրուզ:

— Վիլիկեանն 92ինճի նիւսիւսինտէ, իւսկիւտարըն Ս. Խաչ քիլիսէսի մէքթէպի ալէյհինտէ տէրճ իտիլիշ օլան պիր պահսըն ճէրհինէ տայիր, Վարագատա տէրճ իտիլմէք իւղրէ, հէր նէ գատար պիր պահս կէօս տէրիլիշ իսէտէ, մէսէլէնին քիւլլէքիլիւնէ նիսպլէթէ հէմ ուղուն օլուպ, վէ հէմտէ պաղը թէպէտտիլի լաղըմ կէլիւր լուղէթլէր պուլունտուղունտան, տէրճինտէն սարֆը նազար իտիլիշ տիր. իմտի, մութլագա տէրճի արղու օլունտուղու թագտիրտէ, սահիպ իմ զանըն թարաֆըմըզ կէլէրէք կէօրիւլմէսի իգթիդա իտէճէկին պէյան իտէրիդ:

— Վարագանն 245ինճի նիւսիւսինտէ, Յարութիւն եպիսկոպոս պահսընտա, Լորդիկեան առաջնորդու արթ. Պետրոս վարագապտին տախի զիքրինի կէլէրէք Լորդիկեան Էհալիսի իչին Էմէլի տէմիշ իտիք, հալպու քի պու լուղէթ եանլըլ իտի, շիւնքի Էմէլ տէնիլէճէք իքէն, հէր նասըլ իսէ իսթէմէզ տէնիլիշ իտի:

Պիլ պու եանլըլըր կէօրմէգտէն Էմէլլէ, թարաֆըմըզ կէլէն հաթթա, պիր գաշ իմզալը պիր մէթթուպ կէլէրէք, նաղարը տիգգաթթըմըզ, վէ թասհիհինէ միւսարաւթըմըզ իտիթար իլլէմիշ, վէ պատի մէմուրիյիլէթլիպտէն պուլունմուշտուր:

— Միլլէթիմիլտէ տիպլամալը տօգթօրլարըն կիւնտէն կիւնէ արթմագտա օլունուղուն, մահէմուրիյիլէ կէօրմէքտէյիլ:

Խայի սէնէտէն պէրու Միլլէրիգատէ պուլունարագ, հէքիմիք սանաթընը թահսիլ իթտիքտէն պաշգա, պիր չօք վագըթ տախի պիննէֆս Միլլէրիգա օրտուսուստա իճրայի սանաթ վէ իղհարը մէհարէթ, վէ պինտէն ալէյ քէսպի մէլէքէ իթմիշ օլան տօգթօր Վալուստեան, մուսախէրէն հէր սէատէթէ ափտէթ իթմիշ օլուպ, վէ Վալաթտա Յէր շէմպէ — պաղարը եօղուշու եօղարընտա, Վալլէ սօգաղը նամ սօգաղըն սօլ թարաֆընտա վագը շէշմէտէն իքի դաբու աշտղըտա օլան Է նիւսիւրու մաղաղատա, հէր կիւն պուլունաճաթ օլունուղուն գաթինաղար, քէնճէմպիհ կիւնիլէրի տախի, սաաթ ալաթիւքա 7 տէն 11 է գատար, փարա վիրմէյէ դուտրէթի օլմայանլարա տախի, պատիհալա պագաճաղընտան, խասսէթէն իլանը քէյֆիյիլէթ իպթիտար օլունմուշ տուր:

Պիլ գաշ սէնէտէն պէրու Նիկիլիզ լասութախանէսինտէ հէքիմիք իթմիշ օլան տօգթօր իս. Մնաօնեան տախի, այնի մաղաղատա պուլունարագ, կէրէք պուլարարտան, վէ կէրէք իսթանպօլա եպրն օլան թաշրա մահէլլէրտէն իսթէնիլէն եէրէրէ կիտէճէք օլունուղունտան, օնու տախի իլան ու պէյան իտէրիդ:

... Իսմաիլի Վարագայի Հալաթիսի: Ներկայ փոքրիկ նամակա ձեր լրագրոյն էջըրուն մէկ անկիւնը զիտեղիլ բարեհաճիք:

Տաճատեան ընկերութեան նոյեմբեր 7ի կաղմած ընդհանուր ժողովը բոլորովին հաւանակ է նոյն ընկերութեան կանոնագրին 8րդ և 16րդ յօդուածոյ, ուստի վերոյիշեալ ընկերութեան անդամ գանուելոյս անքունաբարելի իրաւունքներէս մէկն է նոյն ժողովոյն ապօրինաւորութիւնը յայտնել և եղած որոշմանց դէմ բողոքել:

12 նոյ. 1865. Ս. Ս. Սագապուլտան

— Տիւնքի չըգարըլան 247 նիւսիւրու Վարագատա, Սուլ հատիսէսի իւթթէ կէլէրէք, տէվլէթլու Լիլին Սուլիսի բաշա հաղթէթլէրի օրայա կիթտիկինտէն Չարսանճաթ մէսէլէսինին պիթթապի կէրիյէ գաղտըրն պիլտիր շ իտիք:

Նոյեմբեր 1 թախիլէ Լորդուրումտան Ղաֆէրեան Վէրդ Էֆէնտիտէն ալտըմըզ պիր գըթա մէթթուպ, եաղտըմըզ թաստիգ իթմէքտէ տիր:

Միւսայիլէյ Էֆէնտի, քէյֆիյէթի հալին Էյլէ օլունուղուն պիլտիրտիկի սըրատա, թարապղծնտան չըգըպ, Լորդուրում վասըլ օլունաճաթ գատար, հէր եէրտէ, վէ հէր քէսին լիսանընտա, բաշայի միւշարիլէյ հաղթէթլէրինին ատալէթ ու հագգանիյէթ, վէ Էհիլլէթ ու ֆէթանէթլէրի հագգընտա աշըրը մէթթէպէ մէտհ ու սէնալար օլունտուղուն, վէ Էյլէ պիր զաթթ ֆաղիլէթսըմաթըն քէնտիլէրէ վալի թայեին պուլունաճաթ նիյմէթի պի պահսընտան տօղարը, վաճիպէյի զիմմէթտէն պուլունան Էտիյէյի վաֆիլէյի ֆիւղունիի Էօմր ու շէվթէթի հաղթէթի լիւպաա բէրվէրինին թիլքեար ու թէքթրիւրինէ տէվամ իթտիքլիլին պիզալթ իշիթտիկին տախի պիլտիրտիլ տիր:

ԿԱՐԱՊԱՅ Թ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԶԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Կէլէն օլնէ, սեպտեմբեր 15 ինտէ, Պրանսա իլէ իթալա տէվլէթլէրի պէյնինտէ աղտ օլունան մուահէտէ, զտղէթալարա Էրէյիճէ պիր սէրմայէ օլմուշ, վէ քիլիսի Էնինէ, վէքիմիսի պոյունա շէքթէք, տիւրիւ մանալար վերմիլէր. վէ Սօմատան Վրանսա ասկէրինին չըգմասընը իսթէյէնլէր, Էլպէթթէ իճրասը կէօրիլէճէք տիր տէյի իտտաա իտիպ, վէ րուհպան զաղէթալարը իսէ, զտտընը իտտաա իլլէմիշ իտիլէր:

Վազա ալիք սենեակն պերու, ու պապ-
տե չօգ շէյ սեյլէնաի, վէ չօղու պօշա չըգ-
տը իսէտե, ազըպէթ քեար պու տէֆանըն զա-
ղէթայարը, 4000 նէֆեր գատար ֆրանսըզ
ասկերինին Բօմա Թօթրազընթ Թէրք իթտիք-
լերի խապերինի կէթիթիթէրք:

— Լճերիգատա, նահիյեթէր մէջիպէրի-
տէրէք, էսիրլիյին գաղթաւորնա գարար վեր-
մէքտե օլտուղլարը հալտե, Խաբանա տէվ-
լէթի զերի իտարէսինտե օղուպ, ֆագաթ Լ-
մէրիգատա վագը օլան Բիւպա ճէզերէսինտե
իսէ, հալեա էսիրլիք ախլ ու իթասընա տե-
վամ օղունմագտա իքէն, պու տէֆա, տէվ-
լէթի միւշարիլէյհա Թարաֆընտան, շու ին-
սանիյեթիին մուղայիլինտե օլան ինսան ախլ
ու իթասընըն լաղվընա գարար վերիմիլ, վէ
քեաֆթէյի էհի մէտէնիյեթի միլլէթլերին,
վէ պա խուսուս Խնկիլիլէրին միմնունիյեթ-
իինի մուճիպ օլմուշտուր:

— Պէլէթիգա գրալը հազըթլէրի պիր տե-
նէտէն պերու տալիթա նամիլգաճ պուլունմագ-
տէ իքէն, պու կիւլէրտե իսէ, բէք ֆէնա
պիր հալէ ախլար օլտուղլու զաղէթալարտա
մա թէէսսիլէ օգուլունը իսէտե, սօնրատան
քէսպի շիֆա իթմէյէ պաշաւորը տալի օ-
գուլունը տուր:

— Գօլէրա վագթիինտե Բաթրիլթիանէմիլ-
տէ Եսթընը պիր վէթիլ հայր սուրը իլէ,
պիր գալտա Եսթաֆէր գալտըղընտան, ֆու-
գարա վէ պիչաթէկէանըն Եիւզ իւթիինէ
գալտըղըն պիլտիթիթէն սօնրա, Գրանսա
իմէթալթօրու, իմէթալթօրիչասը, վէ Փարիս
ալթէպիսկոպուս հազարաթընըն պիլզաթ
խաթաթիանէլէրէ կիտէրէք, հէր քէսէ զայ-
րէթ վէրիպ, վէ գօլէրատան վուրուլանլարը
Թէսէլի իթտիթլերին տալի պիլտիթիթլ իտիք:

— Հիմաի տալի, Բաթալա գըրալը Վիդ-
թօր Լիմանուէլ հազըթլէրինին, վիւթէ-
լասընտան Ս. Լամարմօրա իլէ Ս. Բօրթէս
ճէնապլէրինի պէրապէր ալարագ, Լաթօլիյէ
կիտիպ, գօլէրատան վուրուլանլարը պիլզաթ
մուպէնէն վէ Թէսէլի իթտիթլին պիլտիթիթլ:

Միւշարիլէյհա հազըթլէրի, պիր գալիւն
Լաթօլիյէ գալմը, խաթաթիանէլէրի կէզ-
միլ, վէ 60 պին ֆրանգ իլէթի մէզպուրէ-
տէն վուրուլան պիլզաթէկէանէ, վէ 60 պին
ֆրանգ տալի սայլի պիլզաթէկէանէ Թէվլի
օլունմագ իւզըն Խհսան իթմիլ, վէ ճիւմլէնին
հիւսնի Թէվլէճիւհ վէ սէնա ու Թէլէքթիւ-
լինի գազանմը տուր:

— Հէրի մէզպուրտէ գօլէրատան, Եսթիլիյէ
Էօլէնլէրին սայլը 50 նէֆերի ալմամը իսէ-
տէ, պու ճիւմլէ իլէ տալի, 40 պին քիշի
գատար Էօլթէյէ պէրույէ ֆիրար իթմիլ տիր:

— Լիլլէլէրի, Եանար տաղ պուլունան մա-
հէլէրտէ գօլէրա զուհուր իթմիլ տէյի պիր
իթիգատ վար իթիլ, հալ պու քի, պու տէ-

ֆա, պիլնէթս Վիսիւլ նամ աթէշֆիլան
մէշհուր տաղըն Էթէքլէրինտէ տալի պու-
հուր Եաթիթ օլտուղլու կէօրիւլիւկիւնաէն,
Իթիգատը մէզպուրուն տալի վաշի օլտուղլու
անլաշլմը տուր:

— Բաթալա տէվլէթիին միլլէթ Երեսիո-
խանլարը պու սէնէ Եէնիտէն ինթիսապ օ-
լունմուշ օլուպ, վէ մահը հալիւն 18 ինտէ Բար-
լամէնթօ մէջիլիլէրինէ Թէճէմիլ Խտէրէք,
միւպա հասաթա տալի պաշա տաղլարը, վէ
Ժէնէրալ Վարիպալտի տալի Երեսիոխանլար-
տան պիրիսի օլտուղլունտան, մէզքիւր մէճ-
լիստէ հազըր պուլունմագ իւզըն Գրանս-
ա կէլտիկի, հալմաթիսաթըն ախիթէտէն տիր:

— Բիլինա տէվլէթի վիւթէլասը, շու Եա-
զընլարտա պիր գալ տէֆա ինթիսապ օլուն-
մուշ, պօղուլմուշ, վէ նիհայէթ սօն հալա-
տիսէ նաղարէն, Եէնիտէն ինթիսապ օլուն-
մուշ տուր: Բաշ վէրէյիտէ, պու տէֆա
տալի տաղլմասըն մուճիպ օլմալայտըլար:

— Խիլանտատ Խտան պանտէրասընը քիւ-
լատ իթմէք նիլլէթի իսէթիյէսիլլէ, աղալա-
րընըն պիր միգտարը օրատա, վէ Էքսէրիսի
Լճերիգատէ պուլունտուղլու հալտէ, պիր ճէ-
սիմ վէ գուլվէթլի կիլի ճէմի իսէթ վար ի-
տուկին, վէ պուլնլարըն նիլլէթի զահիթէ չը-
գըպ անլաշլմըղընտան, անիտէ Խնկիլիլ
տէվլէթի Թարաֆընտան միգտարի քիֆայէ
տօնանմա իրսալիլլէ, Խիլանտա ճէվրէսի-
նին Թահթըր մուհաֆաղայա ալթնտըղըն, վէ
պիր Թագըմ առամլարըն, ալէյհէրինտէ
սուլի զանն օլունարագ Թուլթուլուպ Թէվ-
լէթ գըլընտըղլարըն պիլտիթիթլ իտիք:

Պու ճէմիլլէթիին պաշալարընտան վէ պէ-
լալըլարընտան պիրիսի օլան, վէ Էհիլլէթ ու
լիյաթաթըլլա շէօհրէթշուար պուլունան Ս.
Ղէյմըս Սթէֆիլնս շիմիյէ գատար արա-
նըմագտա իքէն, ազըպէթքեար պու տէֆա
ճէզերէյի մէզպուրլին մագարըր հիւթիւմէ-
թի օլան հիւպլէն շէհրինէ իքի միլ մէսաֆէ-
տէ Էլէ կէլմիլ, վէ Թէսիլմ օլմուշտուր:

Վարայիպի շուրասընտա տըրքի, մէրգու-
մուն իթիլարը վէ խանն վէ տայիթէսի բէք
մունթաղամ օլտուղլու Թագտիրտէ, քէնտու-
սինին արանըլմագտա օլտուղլուն իլլիթիթէթէ,
մուլամէլաթ ու մուլապէրաթըլիթիյէսինտէն
սարֆը նաղար իլէ, պըրագըլ ֆիրար իսէճէք
Եէրտէ, բէք մէսքին պիր տիլէնճի գըլաթէ-
թիին կիւրէթէք, վէ գազմա վէ քիւրէյի Է-
լինէ ալարագ, պիր Թարաֆտան պաղէսի-
նին պիր քէօլէսիտէ սապահտան ախլամա
գատար սէրպէսթէն չալըմագտա, վէ տիկէր
Թարաֆտան տալի, ճէմիլլէթիին մուլապէ-
րաթընա վէ իճրաթընա տէվամ իթմէքտէ
պուլունտուր:

— Լիլլէթի, Խնկիլիլ ճասուլարը մէրգու-
մու պաղգա տիւրիւ Թանըլպ տէրտէսթի-
տէմէթիթլէրինտէն, հէր նասըլ իսէ մէքթուպ-

լարընը Թուլթալարվէ պաղէսիտէ իթմէք-
տէ օլտուղլունա վագըթ օլարագ, կիտիպ խա-
նէսինի պասարար վէ քէնտուլի, վէ Էվրա-
գընը Թուլթուպ Թէվլէթի իտէրլէր:

Սթէֆէնսի վէ իքի նէֆէր հէմ— Թէօհ-
մէթլէրինի հաթիմ հուզուրունա չըգարա-
րագ, մուհաթէմէսինէ պաղմագ իսթէտիթ-
լէրինտէ, տայա քէնտի տալա Եալսօտ հագ-
գընը մուհաֆաղա իթմէք իսթէմէլիպ, շու
աթիտէթի սուրէթտէ պիր լայիհա իմզալա-
մըլ տուր:

— Խիլանտատ Խնկիլիլ տէվլէթիին գա-
նունունուն մէվճուտ օլմասընը ճէրհ վէ ին-
քեար իտէրիմ, վէ քէնտի հագգըմտա հէր նէ
ճէզա միւլթալագ կէօրիւլիւր վէ իլամ օլու-
նուր իսէ, բէտա ու Թահթըր իլլէրիմ:

Սէրգում, Գնէնիանլարըն պաշալարընտան
պիրիսի օլտուղլունա պաղգա, պիր զաղէթա-
նըն տալի տիրէթթօրու օլմասը միւնասէպէ-
թիլլէ, Գնէնիանլարը տայիլա Թասահուպ
իլլէմէքտէ իտի իմաթի, կէօրիւլիւր քի, մէզ-
քիւր ճէմիլլէթիին աղալարը, մէրգումուն պու-
Եօլաթ Թուլթուլմասընտան գօրպարագ, քէնտի-
լիլէ գարըն Եաղմայա պաշալալագալարընտան
չիւրհէ իթտիթլէրինտէն, զաղէթալարըն
չօղլարընա պիրէր Թէվլէթէրէ կէօնտէրէթէք,
մէպղալլա, գարըն Եաղտըղլարընտա, քէն-
տիլլէրի Էօլտիւրէթէթլէրին, վէ զաղէթալա-
նէլլէրին տալի աթէլէ վիթէթլէրին պիլ-
տիրիլլէր տիր:

Սթէֆէնսի Էլէ կէլիլէնէ, հիւթիւմէթ
Թարաֆընտան 200 աթէտ լիւրա վէրիլէճէկի
վատ օլունմուշ իտի:

— Միւսիւ Վիւլ նամ պիր վաթ, պարու-
թուն աթէլ ալարագ պիլիւր գաղալարը
մուճիպ սլմամասը նիլլէթիլլէ, պիր նէվի Էճ-
զա պուլմուշ օլտուղլունտան, Խնկիլիլ գրա-
լիւսըր հազըթլէրի, մէրգումուն խասսէթէն
սէրայընա ճէլպ իլէ, Թէճիւլպէսինի իսթէ-
միլ, վէ մէրգում տալի, պուլտուղլու Էճ-
զայը պարուլթա գարընտըրտըգտա Թուլթուշ-
մասըղընը, ֆէգաթ մէզքիւր Էճզայը չա-
փուճագ ալարտըղընտա Եինէ Եսկի գուլվէ-
թիլլէ Թուլթուշտուղլունա ալէնէն իպրաղ
իթմիլ, վէ միւշարիլէյհա հազըթլէրինտէն
չօգ սէնալար իլլիթմիլ տիր:

Ս. Վիւլ պու իհտասընը, Գըրըմ մու-
հարէպէսինտէն սօնրա պուլտուղլունա պէյան
իլլէմիլ տիր:

— Ղէրիտէյէ Փարիստէթի մուլապիլի Թա-
րաֆընտան Եաղլարընա կէօրէ, Գրանսա
իմէթալթօրու հազըթլէրի, զաթէն հօգգա-
պաղըղը մէրագ իտէրէք Թալիմ իթմիլ օ-
լուպ, վէ հէր հօգգապաղ նէզտինտէ բէրէնտէ
աթամատըղը Թագտիրտէ, կէլէնլէրտէ զա-
ղէթալարտա զիքի կէլէն, վէ Փարիստէ Խ-
էլիլիլլէթի Թաթ իթմէք սալթէթէրալըղըլ-
լա, Էնլայի հօգգապաղըղլար իճրա իթտիթ-

լերինտէն չհիշէրէր զահիրէ չըգարագ բիւս-
վայ օլան Մարիգալը հօգգապաղ պիրատէր-
լերին սանաթլարընը տախի կէօրիւպ անլա-
մագ խթմիւր զլուղունտան , հուղուրլարը-
նա ճէլպ իլէ իճրայի հիւնէր իթտիրթմիւր ,
վէ քէնտի պիրտիլէրինտէն զիյաթէ թէհայ-
սիւրէ շայան պիր սանաթ կէօրիւպտիկին-
տէն , իճրաթլարն սօնունա գատար պէրէ-
մէքսիլին , ալըպ կէօրիւպ վէրմիւր տիր :

ՂԱԶԵԹԱ

246 Նիւթիւրը Վարստայի պէրէպէ :

« Զաւրը մաթպապի մէղբիւրէնին ճէսամե-
թինի թարիթ , վէ տէրունինտէ պուլունան ալ-
եաթ վէ էտէվաթը լայրգըլլա թափսիթ էիմ-
տէն կէլմէտիկինի , վէ շու գատար քիմէղքիւր
մարքիւնլար Մարիգալա եաթըլըպ կէլտի-
կինի , վէ պուլունը շէվիւրմէք իւղըն եի-
կիրմի պէշ պարկիր գուվէթինտէ պիրմիւ-
քէմմէլ վաթօր մէլճուտ պուլունտուղու-
նու պէյան իտէրիմ : Սուաթսթէրէն թահ-
գըղ օլունտուղունա կէօրէ , Սօնտարտա թապ
վէ նէշը օլունմագտա պուլունան թայալը նա-
ղաղէթա մաթպապսը , տահա միւքէմմէլ վէ
միւնթագամ օլուպ , ատէթա պիղիմ հափա-
տիսանէլէրլէ մէղքիւր Քիւն մաթպապսընըն
նէ տէրէճէ ֆարգը վար իսէ , թայալը իլէ
Քիւն պէյնլէրինտէ տախի օլ գատար թէ-
ֆաթիւթի քիւլլէյէ վար իմիւր :

« Տէրունի շէհրտէ պիր գաշ պին գաշվէ-
խանէ օլուպ , պուլունըն հէր պիրինտէ սէ-
քիլ օն ճիւն զաղէթա պուլունտուղու մի-
սիլու , գըրաթլարնէլէրտէ տախի ալմաթ
եթթմիւր գատար էվրագը հափաթիս օլարագ ,
գըշըն սօպալար եաղըրլըղը , վէ իլէրի միւն-
թագամ պուլունտուղու ճիհէթլէ , էօթէքի
պէրիքի կիտէրէք , հէմ զաղէթա միւթալա
իտիպ , վէ հէմտէ քէմալը իսթիրաշաթլա
վաղըթ կէլէրիպ , կիտէր իքէն պիր իքի ման-
ղըր վէրիւր : Կէրէք օթէլէրտէ վէ կէրէք իւ-
րուքէր վէ պէրպէր տիւքքիւնլարընտա , վէլ
հասըլ լոգանթալարա վարանա գատար էք-
սէր տէքիւրէնտէ միւթէաթաթիտ զաղէթալար
պուլունուպ , կիտէլէր գըրաթ վէ սահիպ
տիւքքիւն տախի պուլուն եիւղտէն պիր գաշ
մանղըր թիճարէթ իտէր , եօթսա Տէր սէա-
տէթտէ օլունտուղու կիպի , զաղէթալար օլան
պիր ատէմտէն , տահա սահիպի օգուլմատան
« Կէֆէնտիմ , պէնտէնիլգէ տէ իհսան պու-
լունուր , օգուլպըլ » , շիմտի թագաթիմ ի-
տէրիմ » կիպի լաղըրտըլար իլէ , էօթէքիին
պէրիքիին զաղէթասընը իսթէմէք ֆարիսճէ
պէյիւք պըլպ տըր :

« Իլպուլ էվրագը հափաթիսին ճիւլմէսինին
թապ օլունան նիւսթիլէրի պիլ հիսապ ալ-
նիյաթընտան ֆուգարաթընա գատար պիր
պուլունգ միլիօնու միւթէաթալար օլան փօրիս
էհաթիսի էֆրաթընա պիր իքի աթէտ տիւշէ-

յօր , վէ պուլունան մատա էյալաթ վէ մէ-
մալիքի սալիւրէյէ հիսապսըղ զաղէթալար
շիւթաթիլէրլէ թաշընըլար : Սէսմուա-
թը աճիլանաթէ կէօրէ , սէքիլ օն պին նու-
ֆուսու ճամի օլան եէրլէրտէ տախի պիրէր
իքիլէր զաղէթա թապ օլունմագտա իմիւր :

« Կէրէք օլունթիգա վէ հիճիլիյէյէ տայիր ,
վէ կէրէք ֆիւնուն վէ սանաթիւ միւթէտա-
յիր թապ վէ նէշը օլունմագտա պուլունան
էվրագըն մրգատար , ալթը եիւղ գըթա տըր :

« Զափաթիս տայիր օլան զաղէթալարն
ճիւլմէսի , եէքտիլէրինին այնի կիպի տիր .
շիւթի հափաթիս խարիճիյէյի իսթիսպար
վէ տէր հալ զաղէթալարա իսթար վէ ի-
շար իթմէք իւղըն , Վիլիյէ վէ Զափաթ նա-
մընտա իքի գուլմանեա օլուպ , պուլունըն
հէր մէմալիքտէ պիրէր միւթալարի օլունտու-
տան , օլարտան ալարըլարը վուգուլթը լի-
թօղըրթիա վաթթաթըլա թապ իսթիրէրէք
զաղէթա մուհարըրլէրինէ կէօնտէրլէր :

« Պու թագաթիսին հափաթիսին էճնէպիլիյէին
հէփիսի պասմա գալըպ պիր սիյագտա օլուպ ,
տախիլիյէյի տախի քիւաթիլի զաղէթա-
լար , իէսմի օլան Սօնիլէրտէն նաղլ իլէ
տէրէթ իտէրլէր :

« Տէրունի շէհրտէ օլան վուգուլթը իս-
թիսպար վէ իսպար իլին մախուս էսնաթ օ-
լուպ , պուլունը պիր հաթիսէ իլիթաթիլի վէ
պիր վագա գուհուր իտիպ գօգուտունու ալ-
տըղը կիպի , քէմալի սիւրաթլա մատտէյի
միւթիւն մէրթէպէ իսթիլաթ վէ թահգըղ ի-
տէրէք , աօղըր զաղէթալարա պէհէր սա-
թըրընը եիկիրմիւրէր փարայա պիլ վէ ֆի-
րուլթ իտէր :

« Զքէրի իլանլարը տախի հէքիլմէրին պուլ-
ունուլարը մուաթիլաթլա , էճղաթըլարըն թէր-
թիպաթընա , վէ գուլմանեա վէ շիւթէթլէ-
րէ տայիր շէյէրտէն իպարէթ տիր :

« Նաճա գուլունըն եէքտիլէրինէ օլան
լէհճանիլթէրի պէյան իսթիրլէրի էֆրաթ
վէ իսթար վէ նէվիլիլէրի իլէ , պաղը միւ-
թէնա վէ էհէմմ հափաթիս վէ իսթիրաթլա վէ
միւթաշաթաթտան ֆարգ վէ թէմիլ օլու-
նուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

շաղըրպա գալմագտա , վէ Տէր սէաթէթտէ ,
շարթընճա պիր զաղէթա պիլէ պուլունմա-
տըղը ճիհէթլէ թէհսիւթ իթմէքտէյիմ :

« Զայէտ Նիրանըլար պանա , սիղինտէ զա-
ղէթանըղ վար մը , վէ ատէտի նէ գատար
տըր , վէ իսթիլաթտէ օլունապիլի մի տէյի
էղ գաղա սիւալ էյլէսէլէր , աճէպա , եօգ
մու , վէ եօթսա վար տա եօգ հիւքիւնտէ մի-
տիր , վէ եաթստ պիղտէ տահա ալնալարը
վաթ մը տըր տէրիմ : վէլ հասըլ , նասըլ ճէ-
վապ վէրիլիմ տէյի հայրէթտէյիմ : շիւթի
վիճուտ վէ ատէմի վիճուտի միւթալի օլա-
րագ , վար տիմէքիլէ զայիլէթի վաթանիլէ
գայիլ օլմայօր :

« Վէ , ալնասը վար տըր տէյի ֆաթիլանէ
ճէվապ վիւթէթլէ տախի , հինի իգըլիգատ
օրթայա գօյաճագ վէ վիճուտիլէ իթիլաթ
իտէճէք պիր զաղէթամըլ օլմատըղընտան ,
եիւղիւմ գարա չըգաճաղընը պիլտիկիմտէն ,
պուլունտա ճէսարէթ իտէմէյօրում :

« Կէրէք նէֆի Տէր սէաթէթտէ պէշ ալ-
թը պըթա թիւրքէ զաղէթա չըգըյօր իսէ-
տէ , ատը չըգըյօր . շիւթի թայալէթի Վի-
հաթիլաթա պիր քիւրէ իսրաճ իտիլմէքտէ
իտէտէ , վագայիլի միւնտէրիճէսի օն կիւն էֆ-
վէլ կէօրիւմիւր վէ իլիթաթլա շէյլէր օլմա-
սըլա , թէքիլի վագաի հիւքիւնտէ օ-
լուպ , քիմէսնէ կէօնիլիլէ ալըպ օգուլմաղ :

« Կէլէլիմ Քուլմէնիլգէ . պուլունտէ պէյան
օլունուր իւղըն , թէտաթիլի տիւշիւպ պու-
կիւնի վուգուլթը իւլ կիւն սօնիրա գարը-
լըգ ստըրթտէ վէ պիլա թապիլիլի պիր թար-
ղը թէլէթթիլիլտէ պէյան իթմէյէ պաշա-
մըլ , վէ նիլաթ » վէ ինթիլաթ տաթի , իւք
եօլունտա գաղաթի փօթթու կիպի , հէր թա-
րաթընտա լէքէլէրի պաշագաթ թէրթիպ վէր-
միւրտիր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

« Սուգատտէմա Սիւթի նամընտա պաթը-
լան ըիսալէ , տէսթի զատըր ըիւղիկտարտէ շի-
քիւթ օլունուրունա , թէլիսիլիլէ պէրապէր ,
Սէճապալ Սիւնուրուն կէլէն շէհրի շէվիլաթ
տէն վէ իպէթ ինթիլաթտէ իսէ , պիր շի-
ղէմանտան պէրու զուհուր իթմէտիկինէ թա-
աճիւպ օլունուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :

« Կաղէթալար սընըթընա կէլինճէ , պուլունը
տէօրթ պէշ պինտէն միւթէաթալար օլուպ ,
իլէրինտէ էն մէհուր օլանլարը ատէթա վիւ-
քէլա րատտէսինտէ թուլունուր , վէ հաղգըն-
տա ֆէվղ էլ ատէ հիւրմէթ վէ ըիպէթ օ-
լունուր :